

Els colls de tords

La temporada de la caça de tords a coll o amb filats sol començar per Sant Francesc (5 d'octubre) i acabar a principis de març. El costum d'aquestes aus migratòries de pernoctar als boscos i sortir d'ells, a l'alba, a la recerca d'aliment, amb un vol baix que voreja les branques més altes dels arbres i enfilant les clarianes del bosc és la que permet als caçadors la captura, interceptant-ne el pas.

Un coll de tords és el freu o espai estret entre dos arbres per on solen passar els tords a l'albada o a entrada de fosc, i on els caçadors paren els filats per agafar-los.

La pretemporada de caça s'inicia abans que acabi l'estiu, quan el coller ja repassa els filats per detectar-hi la rompuda d'una malla o d'una canya que s'hagués pogut produir durant la temporada anterior. A darreries de setembre i començament d'octubre s'inicia la preparació del coll, assegurant-se que l'espai o carrera on se situa el coll quedi lliure de branques que obstaculitzin el vol de les aus. A l'hora de fer el coll, l'objectiu principal és ocultar el caçador i l'arma, els filats, perquè la presa no els pugui detectar. Per a aconseguir camuflar les llargues canyes dels filats, el caçador escull dos arbres

que, a banda i banda de la carrera, les podran amagar. No obstant això, per més assegurar que no puguin ser vistes, s'hi col·loquen els tantols, uns pinotells que, després de tallats, són col·locats al costat dels arbres laterals delimitant el coll i amb la funció tant d'estrènyer la carrera i conduir el vol dels tords cap al

coll com de tapar ambdós extrems dels filats. A més, per disimular el cos del caçador, es fa la brasera, formada per branques verdes de pi o d'alzina fermades entre els dos tantols. A la part baixa de la brasera s'hi construeix la galera, un claper oblong, molt llarg i ample, construït a manera de paret seca per tal de recollir-hi gran quantitat de pedres. De fet, es tracta de la base sòlida del coll, formada per pedres sobre les quals s'hi situa el seient del caçador i el coll pròpiament dit.

D'altra banda, tot i que el temps de caça als colls d'alba és breu i no sol excedir de mitja hora, en alguns casos excepcionals n'hi ha d'anomenats "de gran dia" perquè s'hi poden capturar tords fins al migdia. En canvi, els colls de vespre no són tan nombrosos perquè normalment s'hi enregistren un menor nombre de captures.

Quant a la situació i identificació, cada un dels nombrosos colls té el seu propi nom que molt sovint fa referència a l'actual o antic caçador (coll de na Magdalena). L'usuari, a més del nom, llinatge o malnom del caçador, també hi pot aparèixer sota la fórmula de personatges del món pagès o de personatges importants del poble (coll des Capellà). Fins i tot n'hi ha que adopten una forma abreujada (s'Escala...) que tanmateix pot resultar molt eloqüent. Altres vegades, en canvi, el determinatiu fa referència a l'indret o propietat on se situen els colls (coll des Barracar). També podem trobar un grup de colls que reben nom col·lectivament: colls de sa Serra.

Els filats són l'arma del caçador a coll i estan formats per les canyes i la tela o xarxa, també anomenada filats. Les canyes solen fer 32 pams (6,4m) de llargada, tot i que n'hi ha que fan dos pams més o menys. Les dues canyes que sustenten la tela són producte de la unió de dos tipus diferents de canya: la canya mallorquina, o canya blanca, més rígida, ocupa la part inferior, mentre que a la superior s'hi acopla la canya forastera, obscura i flexible, i per tant, més resistent a les collades, això és, els moviments ràpids i a vegades bruscos que ha de realitzar el caçador quan el tort pega a la tela, tancant els filats i obligant l'au que baixi fins que el caçador hi pugui arribar amb la mà. La part superior que correspon a la canya negra, forastera, s'anomena coarany. Dels extrems d'ambdós coarany s'hi ferma la trencafila, que aguanta la xarxa per la part superior.

Pel que fa a la xarxa, dita tela o filats, antigament es teixia amb fil de cotó, però ja fa temps que s'utilitza el niló, amb la gruixa que determinen els números 8 o 10, i una malla d'uns dos centímetres de costat que la fa pràcticament invisible en el ràpid vol de les aus. La tela s'enganxa a les canyes passant uns fils, de major gruixa que els de la tela, per dins les malles en forma d'anelles o encanyadores.

Un altre element que el coller usa quan fa vent de davant és la rebufa, també anomenada bou, un fil que, des d'una pedra o roca, es ferma a la bossa que fa la tela dels filats per l'acció del vent i que la manté estirada per tal no només que el caçador pugui acopar els filats sense problemes per aconseguir la captura, sinó també per evitar que els tords vegin la xarxa amb antelació i l'evitin.

D'altra banda, existeixen diverses expressions que donen idea d'algunes de les formes amb què s'ha obtingut la presa. Si la captura és fàcil, basta tancar o "acopar els filats". És freqüent que s'hagin de "donar collades" o moviments en rotació dels filats per evitar que escapi. Sobretot, les collades seran del tot necessàries si el tord "pega de coarany", és a dir, a la part superior de les canyes; però la dificultat màxima es presenta en aquells que "fan passetja", expressió amb què s'indica quan l'au pega just a la trencafila.

Finalment, en acabar la caçada, els filats s'apleguen i es protegeixen dins una funda de roba.